

Evaluatie toeristisch ontwikkelingsplan Hulst 2016-2020

Onderdeel van actualisatie toeristisch ontwikkelplan 2022-2026

Reinder de Jong
Maart 2022

Inleiding

Hulst, de oude vestingstad waarvan de eerste stadswallen en poorten in de 15^e eeuw werden opgeworpen en waar men vlak aan de grens tussen Zeeland en Vlaanderen het bourgondische leven viert, is al sinds vele jaren een geliefde dagbestemming voor bezoekers van over de grens. Om er te winkelen, te genieten van een glas bier en een goede maaltijd of om een festival te bezoeken. Hulst leeft; maar niet alleen de oude vestingstad ook het gebied eromheen is het bezoeken meer dan waard. Het oude polderlandschap, waar de sporen uit het verleden nog goed zichtbaar zijn van de Hulstenaren die streken tegen indringers van buitenaf en waar de strijd tegen het water altijd aanwezig is geweest, vormt een aantrekkelijk decor om in te recreëren. Het Hulster landschap strekt zich uit tot aan de oevers van de Westerschelde waar de grootste containerreuzen ter wereld aan je voorbijtrekken en waar de zilte natuur met haar schorren en slikken volop ruimte biedt aan talloze vogels.

Het is dan ook niet voor niets dat de gemeente Hulst in 2016 het toeristisch ontwikkelingsplan 2016-2020 heeft opgesteld. De vesting en het landschap, wat zich uitstrekt tot aan de boorden van de Westerschelde, verdient het om ontdekt en beleefd te worden door nieuwe bezoekers uit binnen- en buitenland.

Nu 5 jaar later en bij het naderende afscheid van het zittende college is het een goed moment om terug te kijken en te evalueren. Hoe ver staat het met de uitvoering van de plannen welke destijds zijn gemaakt? Wat is er gerealiseerd of nog in uitvoering en waar liggen ook de kansen om in de komende jaren op in te zetten?

Deze evaluatie geeft een terugblik op het gevoerde beleid in de afgelopen jaren en is belangrijke input voor het toeristisch ontwikkelingsplan voor de komende jaren.

Evaluatie toeristisch ontwikkelingsplan Hulst 2016-2020

Het gevoerde toeristisch beleid van de gemeente Hulst in de afgelopen jaren komt voort uit het toeristisch ontwikkelingsplan Hulst 2016 – 2020.

Aan de hand van dit ontwikkelplan heeft de gemeente Hulst samen met partners en stakeholders de afgelopen jaren uitvoering gegeven aan verschillende projecten of hieraan bijgedragen. Deze projecten komen voort uit de uitvoeringsagenda welke was opgesteld aan de hand van drie speerpunten:

1. Versterk de vesting
2. Ankerplaatsen langs de Schelde
3. Vesting bij de Schelde (Verbinding tussen vesting en Schelde)

Deze drie speerpunten en de uitvoeringsagenda komen voort uit de analyse van het onderscheidend vermogen van het grondgebied van de gemeente Hulst en het (toeristisch) aanbod. Hierbij is ingestoken op het motto: Hulst, Vesting aan de Schelde. Hieraan lagen de volgende uitgangspunten ten grondslag:

- De Schelde sluit aan bij de Vlaamse beleving van een plek in Zeeland die eigen en vertrouwd is (daarom niet de Westerschelde, maar de Schelde);
- Versterk de vestingstad en beleving van de vesting en koppel de Schelde aan de stad. De groene zone met linies en krekens tussen vesting en Schelde vormt de verbinding en vertelt het verhaal van Hulst.

Vanuit dit motto is de visie voor de gemeente Hulst voor 2020 geformuleerd.

Hulst, met haar bijzondere ligging aan de Schelde, heeft de mooiste vestingstad van Nederland en heeft hierbij een duidelijk onderscheidend productaanbod binnen, op en buiten de vesting, waarbij de koppeling tussen de vesting, de Schelde en het daar tussen liggende gebied van polders, linies en krekens zowel in fysieke zin als in de beleving van ondernemers en recreanten is gerealiseerd.

Vanuit de visie is de onderstaande doelstelling geformuleerd:

Door het aantrekken van dag- en verblijfsrecreanten geven we een impuls aan de bestedingen. Dit draagt bij aan de groei van de werkgelegenheid en aan de instandhouding of uitbreiding van het voorzieningenniveau. De kwaliteit en kwantiteit van het toeristisch product zorgen ervoor dat de bezoeker het zodanig naar zijn zin heeft, dat hij terugkomt, zijn ervaringen met anderen deelt en Hulst bij anderen aanbeveelt. De stad en haar omgeving vormen een robuust decor voor een actief een- of meerdaags bezoek waarbij avontuur, beleving van natuur, cultuur en historie centraal staan. Inwoners en ondernemers dragen het unieke verhaal van Hulst en haar omgeving uit.

In welke mate deze doelstelling behaald is, geven we weer aan de hand van de uitvoeringsagenda, welke onderdeel was van het toeristisch ontwikkelingsplan. We kijken terug op de afgelopen jaren aan de hand van de drie speerpunten. Per speerpunt is een tabel opgenomen met daarin de projecten uit de uitvoeringsagenda en de status ervan. Daarbij is aangegeven wat voor type project het betreft: ruimtelijk (R), Economisch (E) of organisatorisch (O).

1. Versterk de Vesting

De afgelopen jaren is sterk ingestoken op de verhalen van de Vesting. Zo werden tijdens graafwerkzaamheden in de Bierkaai heel veel voorwerpen gevonden uit de 80-jarige oorlog. Dit is op unieke wijze vertaald naar de speel- en ontmoetingsplaats De Vindplaats. Maar ook de Pagadders, die op bijzondere plaatsen in de stad te vinden zijn, vertellen verhalen over de geschiedenis van Hulst. Het verhaal van de Pagadders in Hulst leent zich ervoor om verder te worden doorontwikkeld.

Nr.	Project	Type	Status	Toelichting
1	Inrichting openbaar gebied zoals benoemd in Visie Vestingstad	R/E	In uitvoering	Herinrichting van het openbaar gebied is volop in uitvoering door de afdeling Realisatie & Beheer.
			In uitvoering	Ingezet wordt op extra verbindingen tussen de binnenstad en de stadswallen
			In uitvoering	Verbinding tussen Havenfort - binnenstad
2	Toeristische bewegwijzering en informatieborden	R	Gerealiseerd	ANWB-infopanelen op historische gebouwen en locaties zijn vervangen.
			Gerealiseerd	Wegwijsborden zijn vervangen
			Gerealiseerd	Infoborden bij kunstobjecten in Hulst toegevoegd
			In uitvoering	Voor de bolwerken zijn nieuwe borden in de maak
3	Winkel- en horeca aanbod versterken	E	Doorlopend	Wordt vanuit retailvisie doorlopend uitgevoerd door

				gemeente, bezoekersmanagement en ondernemers (gekoppeld aan actie 10)
4	Belevings- en verrassingselementen creëren	R	Gerealiseerd	Inulst – letters De vindplaats De Pagadders Doorkijkpaneel Graffiti thema Vesting in Graauwse Poort
5	Gastheerschap gidsen, winkeliers, horecaondernemers en inwoners stimuleren	O	In uitvoering	Gidsen zijn in opleiding.
			In uitvoering	In het kader van de placebranding is een groep met ambassadeurs benoemd.
6	Erfgoed en lokale geschiedenis zichtbaar maken	R	Gerealiseerd	Klapbank nabij Bollewerckpoort is gerealiseerd.
			Gerealiseerd	Tijdelijke tentoonstelling van vondsten uit de Bierkaai.
			In uitvoering	Nieuw museum in 's Landshuis
7	Belevingswaarde noordwestzijde vesting vergroten	R	Gerealiseerd	Omgeving Bierkaai: nieuwe bibliotheek gerealiseerd
			In uitvoering	In aanbouw: het Filmtheater en museum Hulst
8	Evenementen samenvoegen/ verbreden/ thema's	O	Gerealiseerd	Diverse evenementen met een sterke link met de vesting versterkt (bv. Vestrock) en binnengehaald (o.a. Vestingcross, Culitruck, World Press Photo, nieuw concept Vestingfeesten, Streekproductenmarkt en Brocante in het park opgezet
9	Overnachtingsmogelijkheden uitbreiden	R	Gerealiseerd	In de schil rondom het centrum zijn diverse initiatieven ontplooid.
			Gerealiseerd	Camperplaatsen zijn gerealiseerd.
			Gerealiseerd	Hotel in Kapellebrug gerealiseerd
			In uitvoering	Uitbreidingsplannen voor Hotel Hulst zijn ruimtelijk goedgekeurd.
10	Retailvisie opstellen	E	Gerealiseerd	Retailstructuurvisie Hulst 2025 is eind 2017 vastgesteld
11	Poortfunctie versterken	R	Gerealiseerd	Bij de diverse poorten zijn de Pagadders geïntroduceerd ter versterking van de poortfunctie

12	Beleving stadswallen en ravelijnen versterken	R	Gerealiseerd	Wandelpaden zijn opnieuw aangelegd, nieuwe bolwerkbornen, evenementen op stadswallen en bolwerken versterken de beleving van de Vesting
----	---	---	--------------	---

2. Ankerplaatsen langs de Schelde

In samenhang met de natuurontwikkelingen langs de boorden van de Westerschelde zet de Provincie Zeeland in nauwe samenwerking met de gemeente Hulst in op de Regionale Impuls Hulst en op de ontwikkeling van Grenspark Groot Saefthinge. Deze samenwerking komt tot uiting in het projectteam Versterk de Scheldekust. Het toeristisch ontwikkelingsplan Hulst 2016-2020 vormt hierbij het beleidskader om de toeristische potentie van de 31 kilometer lange kustlijn te ontwikkelen, zodat deze inwoners, recreanten, verblijfstoeristen én ondernemers aantrekt.

De dorpen langs de Schelde worden ontwikkeld tot ankerplaatsen waar iets te doen en te beleven is. Daartussen komen diverse belevingspunten te liggen. De ontwikkeling hiervan is de afgelopen jaren in gang gezet waarbij voor de verschillende ankerplaatsen plannen zijn ontwikkeld en de eerste ontwikkelingen ook ruimtelijk zichtbaar worden. De impuls welke de gemeente Hulst geeft aan de Scheldekust is een belangrijk puzzelstuk binnen de gebiedsagenda van het Grenspark en het daarbij behorende ruimtelijk concept dat is bedacht.

Nr.	Project	Type	Status	Toelichting
13	In samenhang de ankerplaatsen toeristisch/recreatief versterken	R/E	Gerealiseerd	Met de bewoners van de verschillende dorpen is binnen het project Versterk de Scheldekust in samenwerking met de Provincie Zeeland voor alle dorpen een plan gemaakt
			Gerealiseerd	Nieuwe verblijfsaccommodaties toegevoegd nabij de Schelde

			Gerealiseerd	Op de zeedijk zijn dagrecreatieve activiteiten toegevoegd, zoals verhuur fat-bikes, horeca en de strandjes zijn opgespoten.
			In uitvoering	Realisatie van deze plannen in Walsoorden, Zeedorp en Emmahaven is in uitvoering
			Nog niet gerealiseerd	Afronding van plannen in Paal en Baalhoek zijn nog niet gereed
14	Belevingspunten realiseren tussen de ankerplaatsen	R	Gerealiseerd	Radartoren Kreverhille is gerealiseerd, betreft aankleding en benutting van de radartoren als toegankelijke landmark
			Nog niet gerealiseerd	Belevingspunten worden ontwikkeld in samenhang met het programma Versterk de Scheldekust, eerste focus ligt op de ontwikkeling van de ankerplaatsen
15	Grenspark ontwikkelen	O/R	In uitvoering	Het landschap is in verandering door de ontpoldering van de Hedwigepolder en de Prosperpolder. Samen met partners en streekholders wordt het Grenspark ontwikkeld. Dit betreft een meerjarig traject met een eigen uitvoeringsagenda
16	Gastheerschap ondernemers langs de Schelde stimuleren	O	Gerealiseerd	Gekoppeld aan het Grenspark is een netwerk van streekholders samengesteld. Diverse streekholders nemen deel aan de gastheerschapscursussen vanuit het Grenspark
			Gerealiseerd	Streekholders Grenspark exploiteren gezamenlijk de zonnetrein
			Gerealiseerd	Bourgondische wandelingen opgezet door lokale ondernemers

3. Vesting bij de Schelde (Verbinding tussen Vesting en Schelde)

De focus heeft de afgelopen jaren sterk gelegen op de activiteiten rondom het versterken van de vesting enerzijds en de versterking van de Scheldekust anderzijds. Er is in minder aandacht gegeven aan het verbinden van de Scheldekust aan de vesting en het versterken en beleefbaar maken van het groene tussengebied. Wel is een start gemaakt met de vervanging van toeristische bebording waarmee aansluiting wordt gezocht met de ontwikkelde huisstijl van #inulst. Hierdoor ontstaat een herkenbare eenheid welke langzaamaan op steeds meer plekken zichtbaar wordt. Op de website www.inulst.nl is het toeristische aanbod in de gehele gemeente zichtbaar gemaakt.

Nr.	Project	Type	Status	Toelichting
17	Diversiteit routes vergroten en thema's koppelen	R	Gerealiseerd	Er is een serie eigen fiets- en wandelroute kaarten op basis van het knooppuntensysteem opgezet en uitgegeven in samenwerking met de zuiderburen
			Gerealiseerd	Vossen: Expeditie in het land van Reynaert (tijdelijke fiets- en belevingsroute)
			Gerealiseerd	De Spaanse Weg, e-bike route langs indrukwekkende (Vesting)steden gerealiseerd met Vereniging Nederlandse Vestingsteden
			Gerealiseerd	Reynaert autoroute staat permanent aangeduid met bebording (grensoverschrijdend)

			Gerealiseerd	Deelname aan Zeeuws-Vlaamse wandelgids met 5 nieuwe routes
			In uitvoering	De doorontwikkeling van het provinciale Routebureau wordt met aandacht gevolgd
18	Grenzen en verbindingen inzichtelijk en beleefbaar maken	R	Gerealiseerd	Beleving grens is versterkt vanuit project Dodendraad
			Gerealiseerd	Informatiepaneel gerealiseerd vroegere grensoverschrijdende spoorlijn
			Gerealiseerd	Fietspad door de Clingse bossen (vml. Spoorlijn)
			In uitvoering	Project Boergondische Buren: de realisatie van een uitkijkpunt in de Steense Bossen op de grens
			Nog niet gerealiseerd	Eerste stappen gezet in voorbereiding versterking van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de linies
19	Toeristische basisinfrastructuur op orde brengen	R	In uitvoering	Toeristische informatieborden in aantal dorpen vervangen
			Gerealiseerd	Informatieborden bij kunstobjecten toegevoegd
			Nog niet gerealiseerd	Ontwikkeling van de basisinfrastructuur wordt in samenhang met het Grenspark opgepakt
20	Digitaal verbinden van recreatief aanbod, activiteiten en informatie	E/O	Gerealiseerd	De toeristische portal inulst.nl is ontwikkeld, in het centrum van Hulst is een digitaal touchscreen met o.a. interactieve plattegrond geplaatst

4. Algemeen

Een van de eerste acties die is opgepakt na vaststelling van het beleid is de uitwerking van een marketingstrategie. Hiervoor is een placebranding traject doorlopen waarop tal van partijen input hebben geleverd en intensief bij betrokken zijn. Overigens was dit traject breder ingestoken dan enkel vanuit toeristisch perspectief. Het placebranding traject is de basis voor de marketingactiviteiten van Hulst. Hoewel destijds nog niet te voorzien heeft de gemeente Hulst hiermee voorgesorteerd op het stopzetten van de activiteiten van VVV Zeeland en is er ten aanzien van de toeristische promotie van Hulst geen vacuüm ontstaan.

Nr.	Project	Type	Status	Toelichting
21	Uitwerken marketingstrategie en hiermee samenhangende promotie	E/O	Gerealiseerd	Marketingstrategie gerealiseerd (breder dan toerisme)
			Doorlopend	'Inulst' promotie campagne wordt actief gevoerd. Banieren langs invalswegen, plattegrondkasten deels voorzien van huisstijl, vlaggen bij stadspoorten, toolkit voor iedereen gratis te gebruiken, eigen 'inulst' cadeaubon ontwikkeld, social media feed in huisstijl etc. In 2021 promotiecampagne gericht op de Zuiderburen tijdelijk stopgezet wegens Covid-19. Hetzelfde geldt voor het

				merkteam en ambassadeurschap, verder oppakken in 2022
22	Ombouw VVV-kantoor naar regiobreed inspiratiepunt	O	Gerealiseerd	Na het stopzetten van de activiteiten van VVV Zeeland heeft Bezoekersmanagement Hulst een infopunt geopend welke is gehuisvest in een tijdelijk onderkomen. Hierin ligt niet alleen de focus op de vesting maar wordt een duidelijke connectie gelegd met de omgeving, ook aan de andere kant van de grens
			In uitvoering	Het Landshuis wordt verbouwd tot Museum Hulst, na realisatie zal zowel bezoekersmanagement als het Infopunt #inulst zich hier vestigen

Overige initiatieven

Naast de ontwikkeling van de drie speerpunten en de samenwerking in het Grenspark heeft de gemeente de afgelopen jaren ook ingezet op grensoverschrijdende projecten binnen de EGTS-samenwerking. Zo is de beleefbaarheid van de Steense bossen versterkt onder andere door een nieuwe trimbaan en wordt grensoverschrijdend ingezet op het stimuleren van (lokale) verkoop van streek- en hoeveproducten en plattelandstoerisme binnen het project Boergondische Buren en wordt zoals hierboven vermeld een uitkijkpunt gerealiseerd.

Kwantitatieve gegevens

Ten tijde van het opstellen van het toeristisch ontwikkelplan Hulst 2016-2020 was er nog onvoldoende cijfermatig zicht op het aanbod van overnachtingsmogelijkheden. Ook in de eerste cijfers welke waren opgenomen in de aanboddatabase verblijfsaccommodaties van de Provincie Zeeland en het HZ Kenniscentrum Kusttoerisme ontbraken de gegevens van de gemeente Hulst. Doordat de wijze van registratie van aanbod en toeristische overnachtingen de afgelopen jaren is verbeterd is er inmiddels een meer valide zicht op de volledigheid van cijfers. Het maken van vergelijkingen van de huidige situatie ten opzichte van de situatie van een aantal jaren geleden is dan ook moeilijk. Waar in het toeristisch ontwikkelplan gesproken werd over 30.000 overnachtingen op jaarbasis, spreekt het HZ Kenniscentrum Kusttoerisme in 2019 namelijk over 239.500. Een groot verschil komt doordat in deze laatste cijfers ook het aantal overnachtingen van vaste gasten is opgenomen.

Vanuit de kerncijfers Vrijtijdseconomie Zeeland welke het HZ Kenniscentrum Kusttoerisme jaarlijks publiceert zijn uiteraard wel trends zichtbaar die ook naar de gemeente Hulst kunnen worden vertaald. De belangrijke ontwikkelingen zijn hieronder opgenomen.

Ontwikkeling toeristische overnachtingen

- 2018: 234.000 toeristische overnachtingen. In Zeeland was ten opzichte van 2017 sprake van een groei van 3,5% ten opzichte van 2017. Totaal betekende dit een aantal van 18,6 miljoen overnachtingen. Het aandeel van Hulst hierin is dus beperkt met 1,25%

- 2019: 239.500 toeristische overnachtingen. In Zeeland was ten opzichte van 2018 sprake van een geringe groei van 0,5%. De groei in Hulst was met 2,3% groter. Het marktaandeel ten opzichte van 2018 groeide tot 1,28%
- 2020: 203.000 toeristische overnachtingen. Als gevolg van de coronacrisis daalde het aantal overnachtingen in Zeeland met zo'n 17%. Hulst liet een daling zien van 18% ten opzichte van 2019. Het marktaandeel ten opzichte van 2019 zakte iets in tot 1,27%.

In 2020 is ook in beeld gebracht dat Hulst in totaal 1.520 eenheden (kamers, kampeerplaatsen, bungalows etc.) heeft met in totaal 6.660 slaapplaatsen. Hulst herbergt hiermee 1,95% van alle slaapplaatsen in de provincie. De bezetting blijft dus achter bij het Zeeuwse gemiddelde. Waar in de provincie netto bezettingsgraad geldt van 12,8% ligt dit percentage in de gemeente Hulst op 8,3%. Ofwel van de totale capaciteit van 365 x 6.660 slaapplaatsen (totaal 2.430.900 slaapplaatsen in 2020) werd 8,3% benut (203.000 overnachtingen). Ter vergelijking in een toeristische gemeente als Sluis was dit percentage 13,8%. Waar en in welke seizoenen er juist nog groei mogelijk is binnen de bestaande capaciteit zal geanalyseerd moeten worden. Deze cijfers zeggen immers niks over de bezetting van specifieke bedrijven of typen aanbieders.

Conclusie

Aan de hand van het toeristisch ontwikkelplan is er de afgelopen jaren veel in gang gezet en gerealiseerd. Met name binnen de vesting en langs de Scheldekust. Het placebranding traject en de daaruit voortvloeiende marketingstrategie is een heldere en bruikbare basis geweest aan de hand waarvan ontwikkelingen vorm hebben gekregen. Tezamen met het toeristisch ontwikkelingsplan vormde dit dan ook een duidelijk richtinggevend kader. Hulst is echter nog niet uitontwikkeld. Juist het versterken van de verbinding tussen de Vesting en de Schelde behoeft nog de nodige aandacht. De ontwikkeling van het groene tussengebied behoeft verdere aandacht zodat deze een beleefbare en aantrekkelijke verbinding vormt tussen de Vesting en de Schelde. Hier liggen ook ontwikkelkansen als het gaat om de ontwikkeling van nieuwe economische dragers en bijzondere kleinschalige overnachtingsmogelijkheden.

Er is heel veel in gang gezet de afgelopen jaren, maar de Vesting Hulst, de Scheldekust en het tussengelegen land zijn nog lang niet uitontwikkeld. Denk bijvoorbeeld alleen al aan de ontwikkeling in Perkpolder of de ontwikkeling van Grenspark Groot Saeftinghe. Er vinden nog tal van ontwikkelingen plaats welke mede voortkomen uit het toeristisch ontwikkelplan Hulst 2016-2020. Bovendien verandert ook de markt. De toeristische sector (aanbod) staat dan ook niet stil en past zich aan, aan kansrijke trends en ontwikkelingen. In de actualisatie van het toeristisch ontwikkelplan wordt dan ook ruimschoots aandacht gegeven aan de belangrijkste trends en ontwikkelingen zodat hier ook beleidsmatig op bijgestuurd kan worden.

Daarnaast staat toerisme als beleidsterrein niet op zichzelf maar kunnen er meer nadrukkelijke crossovers worden gemaakt met economie, cultuur, sport, mobiliteit en leefbaarheid. In de actualisatie van het toeristisch ontwikkelplan zal de nadruk daarom liggen op doorontwikkeling en het leggen en benutten van crossovers tussen toerisme en andere sectoren.